

Sau 92 năm tị thổ, ngày 07-9-2009 Đấng Cha Phaolô Lê Đấng Trượng, nguyên giám mục phó tá tị thổ giáo phận Hà Nội đã được Thiên Chúa gọi về. Trong hơn 60 năm linh mục và 15 năm giám mục, ít ai biết rõ về thân thế, gia cảnh nhất là tác phong, nhân cách của ngài. Cho đến những năm cuối đời khi hai tập Hồi Ký 1 (2006) và 2 (2007) được phép biên soạn trong notebooks, một số người mới biết được một số nhân ra đời Đấng Cha Phaolô một nhân cách lạ lùng.

Phôi chôn cất tại sau Thánh Lễ an táng tại Nhà Thờ Chính Tòa Nam Định ngày 09-9-2009, khi Hội Kỵ táp 3 đồng công bố *, người ta mới cảm nhận được trên vạt chân dung của người môn đồ Chúa Kitô đã âm thầm nhưng can đảm sống và thi hành nhiệm vụ niềm tin son sắt của mình giữa những tháng năm đầy biến động trong lòng Giáo hội và Quê hương. Đây là hình ảnh của đóa hoa sen tinh khiết lặng lẽ vươn lên giữa bùn lầy nhơ bẩn.

Qua những chặng đường đời tôi trong ba thập kỷ, và qua những phát hiện sau này của nhiều nhà nghiên cứu, cho thấy Đức Cha Phaolô là một mẫu người điển hình, khiêm tốn, chịu mang một tinh thần nghèo khó bẩm sinh. Và khi tinh thần nghèo khó, điển hình, khiêm tốn bẩm sinh này được tôi luyện trong môi trường Kitô giáo thì chắc có tăng thêm chứ không hề sút giảm.

Trong đó n thu t l i th i th u và b c đ ng M c v i ph n 1 H i Ký toàn t p, Đ c Cha đã giải bày tâm tr ng b n kho n, b t r t pha l n u t c a mình khi ch ng ki n l i s ng cách bi t mà ngài cho là "đ th ng" c a gi i giáo sĩ và cung cách "khúm núm, l đ" quá l c a giáo dân đ i v i nh ng ng i ch n gi t linh h n trong nh ng năm cu i th k, ngay gi a lòng m t ch đ

gọi là "xã hội chủ nghĩa".

Một điều duy nhất khác theo quan sát của đức cha Phaolô ngay từ khi còn là một học sinh nhỏ trong xã hội quê nhà thì tuồng như người giáo dân Việt Nam có vẻ khá thích lối sống quan liêu, hách dịch, xa cách của giáo sĩ hơn là thái độ bình dân, thân cận của các ngài! Đức cha viết:

"Giáo dân kính mến các cha là thế. Số quý mến đó có giúp gì cho các cha trong cơn đau khổ nhân đức thiêng liêng hay chỉ giúp làm nảy tính kiêu kỳ, xa cách, kỳ yếm, biến nhấc việc bình phẩm, tạo nên một lớp người là tuồng, kỳ diệu? Cách đi xa với các ngài cũng là tuồng. Chào cha là phải thêm những tiếng: 'con xin phép lấy cha'. Lúc ra về: 'Con xin phép về, đức cha nhé', dường như cha chỉ có nghĩa người, nên vĩnh viễn người làm việc gì. Một nếp sống từ từ qua nhiều thế hệ.

Tuồng như cuộc sống 'tuồng quát' mà chúng ta thấy hiện nay mới tuồng là xã hội có thể là một cách sống đó. Xem ra trái ngược! Cũng như một số người hách dịch quan liêu như các cán bộ xã hội - thì các linh mục vào cuộc thì kỳ diệu Việt Nam, với một nếp sống quan liêu, hách dịch chúng ta kém xa.

... cha nào hiền lành, bình dân, xem ra nhiều người lại không thích. Thí dụ cha Hiếu, khi đến chỉ nhà ông trẻ tôi đang làm trộm, thấy người ta già già, người cũng đứng lên chào già, bà con coi là một tuồng.... Còn chủ bình dân đó như họ tuồng là đi với tôi"

Ngài trả lời: "Như họ bao nhiêu?" và trả lời: "Số từ từ".

Hé mới đôi chút về mình, tác giả lại ký cho hay: "Tính tôi nhút nhát, không thích ra mặt. Số gặp người giàu có quyên sang, thích giao thiệp với những người dân nghèo khổ". (HK toàn tập Phê-ni-Mô-tê – Thuyết Thuyết & Bức Đồ của Mục Vụ, trang 25-26).

Trong bài giảng thuyết nhân Thánh Lễ an táng Đức Cha Phaolô ở Nhà Thờ Nam Định hôm 09-9-2009, Đức Cha Lôrenxô Chu Văn Minh, đứng kim giám mục phó tá Hà Nội, làm chứng: "Trong cuộc sống riêng tư, ngài luôn sống khó nghèo, không ham mê hưởng thụ giàu sang, ngài ăn uống đạm bạc, mặc áo vải thô, đi guốc mộc" Với đời này, người người cuộc sống chỉ cần nhìn

tâm hình thành chí công giết ngạn nạn, thanh đả mịa và giám mục quá cố là đả rõ.

Trong Hội Ký toàn tập Phận II ngài viết về hàng Giám Mục với những lời lẽ công trọng như sau:

"Giám Mục đoàn, y u (...) Thi u đoàn k t, chia r theo mi n, theo đ a ph n ng (...) V thì ch lo cho quy n l i c a Giáo ph n mình, không quan tâm m y đ n quy n l i chung; v khác lo b o v vịnh quang (h c v), h u h t nhút nhát s s t, nh t là các v mi n Nam, vì luôn b m c c m chi n b i.

Đ c Giám Mục M Tho đ o đ c chân chính b coi là l m c m. Không thi u nh ng v k th Giáo ph n nh to, th m m c, và th m chí n u có th, v n đ ng cách nào đó đ đ c chuy n vào nh ng v trí cao sang." (HK toàn tập Phận II – Giáo Hội CGVN Tr c C n Bảo Th i Đ i, trang 256)

H n ai h t Đ c Cha Phaolô có quy n và có đ t cách đ đ a ra nh ng nh n đ nh th ng th n trên đây. Gi n đ vì cũng trong bài gi ng nhân Thánh L an táng ngài, đ c giám mục ph tá t ng giáo ph n Hà N i đã làm ch ng tr c s hi n di n đông đ các ch c s c trong Giáo h i và nhi u ngàn tín h u nh sau:

"Là con ng i khiêm t n, tuy 2 l n đ c Đ c H ng Y Giuse Maria Tr nh Nh Khuê đ c làm Giám mục, nh ng ngài đ u t ch i. L n th ba vì nhu c u c p thi t c a Giáo Ph n Hà N i, ngài nh n làm giám mục ph tá giúp vi c đ c H ng Y Phaolô Ph m Đình T ng, khi đã b y m i l m tu i."

V ch chẵn can tr ng -

Ng i Ngôn s m t mài rao gi ng

Sau bi n c đ t n c b chia đôi năm 1954, cùng với m t s linh m c, cha Phaolô Lê Đ c Trường đã ch n l i mi n B c, can đ m ch p nh n vai trò ch chẵn –h n th , vai trò Ngôn S , gi a m t xã h i vô th n, vô luân, vô tôn giáo, vô t qu c-. V n theo đánh giá c a Đ c Cha ph tá TGP Hà N i Lôrenxô Chu Văn Minh, thì "Ngài là m t ngôn s nh t thành luôn hăng say rao gi ng L i Chúa, th i thu n l i cũng nh không thu n l i. Nh ng bài gi ng c a ngài súc tích,

mà chỉ là lời của lòng người, là đèn sáng, soi lối đi cho dân Chúa".

Trong suốt những năm tháng khó khăn, nghiệt ngã, đức ông và nhà nôm của ông sống tuy không ra mặt bách đạo như những người khác, nhưng ông chịu nhiều khổ đau khác nhau, họ đã âm thầm tiến hành những thủ đoạn tinh vi, thâm độc nhằm tiêu diệt dần dần các tôn giáo, nói chung, cách riêng Giáo hội Công giáo.

Thật như họ chiêu dụ những thành phần tín hữu – bao gồm cả giáo dân và một thiểu số giáo sĩ – bất mãn, có cuộc sống bê tha, rồi đổ xô đi nộp ra những tờ chấp nhận "Ủy Ban Liên Lạc Những Người Công Giáo Yêu Nước, Yêu Hòa Bình, Tự Quê", ban đầu là miền Bắc và "Ủy Ban Đoàn Kết Công Giáo Yêu Nước" sau này là miền Nam để dùng chính những Công giáo đánh phá Giáo hội theo kiểu "gây ông đả p ông ông"; họ hóa, mua chuộc các đức ông bề trên nhằm chia rẽ nội bộ Giáo hội; ngấm tẩm các biện pháp phòng ngừa tín giáo đức, đào tào, dồn loát khi nào cho việc hủy diệt, tìm hiểu giáo lý bề trên người. Đây là chuyện của những thủ đoạn vu oan, giả hóa nhằm bắt bớ, kẻ cầm gươm chém, thủ tiêu các linh mục, tu sĩ như những người cha Nguyễn Văn Vinh thuộc Giáo phận Hà Nội bị giam cầm đến chết ở nhà tù khét tiếng Công Trại giam giữ họ.

Trong Hội Ký toàn tập, Đức Cha Phaolô đã nhiều lần công khai nói tới chuyện những thâm độc của đức ông và nhà nôm của ông sống nhằm lôi kéo tâm trí người dân, nhất là giới trẻ những ý niệm về "Ông Trời" và "Thiên Chúa". Trong HK toàn tập Phần Môt – Thập Thập & Bốn Đức Ông Mục Vụ (trang 157), đức cha nhận định: "người xa khiếm tốn khốn khổ: 'Lạy trời mưa xuống' thì nay 'thay trời làm mưa'".

Tất cả đều có ý chỉ về Thiên Chúa, hoặc có Thiên Chúa thì cũng chỉ là nhân vật rập khuôn theo, chúng có ích gì cho chúng ta; còn chuyện bề trên của nhân loại là khác! Đúng với cái khẩu hiệu của ông tổ Các Mác của họ: 'Tôn giáo là thuốc phiện mê hoặc nhân dân' (La religion est l'opium du peuple)."

Đức ông của niềm tin về Thiên Chúa của các tín hữu hữu trí tuệ tiêu luẩn cho rằng không có Thiên Chúa của người sống, trong thời gian ở Nam Định, linh mục Phaolô Lê Đức Trần đã viết đức ông đã đa những phương tiện eo hẹp có trong tay để viết, chuyển ngữ, in và phát hành "chui" những tập tài liệu về giáo lý của bề trên. Đức cha viết:

"Chính tôi quay máy ronêo của tôi, trong một buồng đóng kín, chỉ có mình tôi và cháu tôi là

Oánh, hai bác cháu, ch^o không có ng^o i khác, đ^o vi^o c in đ^o c gi^o kín..." (Trang 150)

Vi^o c làm này nhà n^o c không th^o không bi^o t và vì th^o :

"...h^o khó ch^o u v^o nh^o ng v^o n đ^o tôi đ^o a ra b^o n ch^o t là ng^o c v^o i đ^o u h^o tuyên truy^o n. Ch^o ng h^o n lúc đó ng^o i ta nói, nh^o t là trong các tr^o ng h^o c, con ng^o i không có linh h^o n. H^o thu^o c phái duy v^o t mà!". Vì th^o : "Tôi vi^o t sách: Con ng^o i ph^o i có linh h^o n" (Trang 157)

Lòng trung thành v^o i đ^o c tin Công giáo c^o a đ^o c cha còn đ^o c bi^o u hi^o n qua nh^o ng l^o n ngài đ^o c m^o i đi "làm vi^o c". Trong H^o i Ký, ngài k^o l^o i chi ti^o t cu^o c đ^o i tho^o i sau đây:

"M^o t tháng sau, tôi b^o g^o i ra Vi^o n Ki^o m Sát Nhân Dân làm vi^o c. Vi^o n Ki^o m Sát có ch^o c năng đ^o u tra xác minh đ^o ki^o n đ^o đ^o a ra Toà án. L^o n đ^o u tiên và c^o đ^o i tôi ch^o có l^o n này m^o i bi^o t Vi^o n Ki^o m Sát.... Chung quanh tôi đ^o ba ch^o c giáo gian, tôi quen m^o t m^o t s^o v^o n đ^o n nhà x^o đ^o u tranh. Ông Vi^o n Tr^o ng c^o t ti^o ng h^o i:

- Ông có làm phép đ^o o cho anh này không (tôi không nh^o tên)?

- Tôi th^o a: Có.

- Khi làm phép thì ông đã nói th^o nào?

- Đ^o u này lu^o t đ^o o chúng tôi không đ^o c phép nói.

- Ông ph^o i nói, vì đây là pháp lu^o t đòi h^o i.

- Tôi không đ^oc phép nói, vì lu^ot chúng tôi d^oy r^ong: khi gi^oi t^oi thì không bao gi^o đ^oc nói đi^ou ng^oi ta nói v^oi tôi, dù có ph^oi ch^ot cũng không đ^oc nói: đó là bí m^ot toà gi^oi t^oi, chúng tôi ph^oi gi^o v^oi giá m^ong s^ong chúng tôi.

H^oc h^oi đi h^oi l^oi mãi, tôi v^on ch^o th^oa có m^ot câu:

- Tôi không đ^oc phép nói.

R^oi h^o h^oi hàng m^oy ch^oc câu h^oi vu v^o, trong đó có m^ot câu quan tr^ong:

- Ông có tôn tr^ong chính quy^on không?

- Có - lu^ot đ^o chúng tôi d^oy đi^ou ^oy.

C^o m^ot ngày th^om v^on, ch^o có l^oi h^oi đáp đó là đàng hoàng.

Ông Vi^on Tr^oc ng đ^oc l^oi biên b^on đ^o tôi ký. Khi đ^oc đ^on câu: ông có tôn tr^ong "chính quy^on" không? thì ông ta l^oi h^oi: ông có tôn tr^ong lu^ot pháp nhà n^oc không? Tôi ng^ot l^oi ông ngay và nói: Ông không h^oi tôi th^o. N^ou ông h^oi tôi 'có tôn tr^ong lu^ot pháp không', thì tôi th^oa khác".

- Ông th^oa khác th^o nào?

- N^ou ông h^oi có tôn tr^ong chính quy^on thì tôi th^oa có và không đi^ou ki^on. Vì lu^ot đ^o d^oy dù chính quy^on là th^o nào đi n^oa, cũng ph^oi tôn tr^ong. Còn n^ou h^oi: Có tôn tr^ong lu^ot pháp nhà n^oc không, thì tôi th^oa khác.

- Th^oa th^o nào? R^oi ông ta gi^o cao cu^on Hi^on pháp lên:

- Đây lu^ot pháp nhà n^oc, dù là T^ong th^ong, dù là Ch^o t^och n^oc cũng ph^oi tuân theo. Và ông ta tr^onh tr^ong h^on n^oa, h^oi khi d^on t^ong ti^ong:

- Ông có tuân theo pháp lu^ot nhà n^oc không?

Tôi cũng tr^onh tr^ong và d^on t^ong ti^ong:

- Tôi tôn tr^ong lu^ot pháp nhà n^oc, khi lu^ot pháp đó không ng^oc đ^oo lý chúng tôi.

Ông ta l^oi nói to h^on và d^on t^ong ti^ong:

- Đây! Pháp lu^ot nhà n^oc! Ông có tôn tr^ong không?

Tôi cũng d^on t^ong ti^ong:

- Tôi tôn tr^ong khi lu^ot pháp đó không có gì đi ng^oc v^oi đ^oo lý chúng tôi. Còn n^ou có đi^ou gì ng^oc v^oi đ^oo lý chúng tôi, l^ong tâm tôi không bu^oc ph^oi theo.

- Th^o nào là không h^op v^oi l^ong tâm?

Tôi ví d^o:

- Ngày x^oa vua chúa ra lu^ot c^om đ^oo, thì dù có ch^ot cũng không tuân lu^ot vua chúa. Đó là cái ch^ot c^oa các Thánh T^o Đ^oo chúng tôi đó.

Ông Vi^on tr^ong không còn gì mà nói. Tôi cũng th^o..." (HK toàn t^op Ph^on Ba – Cái Nhìn Đ^oi V^oi Vi^ot Minh & Ch^o Nghĩa CS, trang 365-366-367) .

Đ^oc cha Phaolô và "y Ban" phá đ^oo

Đi^ou k^o đi^ou là m^oc đ^ou đ^ong ph^o Đ^oc Cha Phaolô Lê Đ^oc Tr^ong là linh m^oc Vũ Xuân K^o, ng^oi sau năm 1954 t^ong gi^o ch^oc v^o Ch^o t^och "UB/LL/YTQ&YHB" mà h^ou thân c^oa nó là "UB/ĐK/CGYNVN" ^o mi^on Nam sau này, nh^ong đ^ong nh^o không bao gi^o, dù ch^o trong phút giây, tâm h^on và ý chí ngài b^o lung l^oc hay chao đ^oo. Đ^oc cha luôn có m^ot l^op tr^ong kiên đ^onh và đ^ot khoát. Nói v^o "Cha B^o", Đ^oc Cha Phaolô vi^ot: "Cha K^o su^ot đ^oi v^on quý m^on tôi, nh^ong tránh tôi vì bi^ot tôi không cùng l^op tr^ong v^oi ngài". (HK toàn t^op Ph^on B^on: Ph^o l^oc – Đ^oi hàng v^o thân th^o Đ^oc Phaolô Lê Đ^oc Tr^ong – Vũ Sinh Hiên. Trang 502).

Theo đ^oc cha thì c^o giáo ph^on Hà N^oi th^oi y cũng có m^ot l^op tr^ong đ^ot khoát nh^o v^oy:

"Thông cáo v^o 'y Ban liên l^oc nh^ong ng^oi công giáo yêu t^o qu^oc yêu hoà bình' có ch^o ký c^oa cha Đ^onh L^ou Nhân, cha chính Đ^oa ph^on. B^on thông cáo nói v^o vi^oc dùng ch^o "Công giáo". Ch^o đ^oc dùng danh nghĩa đó đ^oi v^oi nh^ong đoàn th^o đã có phép giáo lu^ot: ^o đây cái y Ban này không có phép, nên là sai lu^ot. V^oi m^ot s^o lý do khác n^oa, ng^oi Công giáo không đ^oc gia nh^op phong trào đó. Thông cáo đó đ^oc đ^oa đi các n^oi chính trong các Đ^oa ph^on" (Hk toàn t^op Ph^on M^ot – Th^oi Th^o u và B^oc Đ^ong M^oc V^o, trang 148)

^o m^ot đ^on t^op ngay sau đó, đ^oc cha xác đ^onh quan đ^om và đ^o tính riêng c^oa ngài nh^o sau:

"Cái y Ban đó, tôi cho r^ong ch^o là b^oc đ^ou đ^o đi đ^on vi^oc l^op Giáo h^oi t^o tr^o, nh^o ^o b^ot c^o n^oc C^ong s^on nào. Vì th^o, b^on thông cáo kia ch^oa đ^o. Tôi mu^on trình b^oy v^o m^oi liên h^o gi^oa ng^oi Công giáo Vi^ot Nam v^oi Giáo h^oi hoàn vũ theo ph^ong đi^on tích c^oc..." (Trang 149)

Trong m^oc Phong trào các Patriotes, HK toàn t^op Ph^on Hai, tác gi^o vi^ot:

"... Giáo H^oi kh^o nhi^ou vì nhóm đó trong nhi^ou năm, vì đó là công c^o đ^o phá đ^oo, bách h^oi đ^oo, gi^ong ki^ou Julien Apostats: l^oy đ^oo ch^ong đ^oo, l^oy ng^oo i có đ^oo đ^op ng^oo i có đ^oo, l^oy con cái ch^ong l^oi cha m^o Ng^oo i Công giáo ch^ou bao kh^on khó, tù đ^oy cũng là do nhóm này... Cũng may là nh^ong linh m^oc hay giáo dân lãnh đ^oo đ^oc l^oa ch^on nh^ong thành ph^on không đ^oo đ^oc, nên ít ai theo; nh^ong h^o l^oi có quy^on c^oa nhà n^oc, mà h^o đ^ot nát, nên càng đ^o t^on, ng^oo i ta v^oa s^o, v^oa bi^ot b^o m^ot c^oa h^o. Vì th^o, nó đã s^op tàn n^ou không có mi^on Nam đ^on ti^op s^oc và h^oi ph^oc nó đ^oi nh^on hi^ou m^oi "l^oy ban Đoàn k^ot". U^o ban này có lãnh đ^oo trí th^oc (các linh m^oc b^ong c^op), tìm đ^oc đ^ot màu m^o mi^on Nam và s^ong m^onh, nh^o vào vi^oc thay đ^oi chi^on thu^ot...." (HK toàn t^op, Ph^on Hai – Giáo H^oi CGVN Tr^oc C^on B^oo Th^oi Đ^oi, trang 260-261)

Sau đó, đ^oc cha xác tín r^ong dù thay tên đ^oi h^o thì b^on ch^ot c^oa nh^ong t^o ch^oc này v^on ch^o là m^ot th^o tay sai c^oa ch^o đ^o. Vì th^o ngài kh^ong đ^onh:

"Forme có đ^oi, fond v^on không thay đ^oi. Tuyên b^o không tách kh^oi Giáo h^oi, l^oi còn giúp in nh^ong sách đ^oo, ph^o bi^on Phúc Âm giáo lý, giúp cho các cha các x^o đ^oc quy^on l^oi n^o kia, đ^oo đ^oc đ^o dàng, nh^ong th^oc t^o v^on là tách kh^oi Giáo h^oi, vì h^o làm m^oi vi^oc đó nhân danh h^o, ngoài quy^on b^on chính th^oc c^oa Giáo h^oi" Trang 261).

Bàn sâu vào nh^ong h^o qu^o nguy h^oi mà nh^ong thành ph^on đi theo t^o ch^oc ph^on đ^oo kia ph^oi gánh ch^ou, k^o c^o gi^oi lãnh đ^oo trong Giáo h^oi thân c^on v^oi nó, chu^on nh^on nó, đ^o ch^o đ^o l^oi đ^ong cách nào đó, đ^oc cha vi^ot ti^op:

"H^o ph^oi th^oa hi^ou r^ong: đ^oc chín cái l^oi mà hy sinh m^ot đ^oi u^o thôi, có th^o là m^ot t^ot c^o ... Ví đ^o ch^o ch^op nh^on th^o này: 'Ông là b^on t^ot c^oa tôi, ông giúp đ^o tôi r^ot nhi^ou. Chúng ta là b^on t^ot v^oi nhau!'. "

Đã là b^on t^ot v^oi nhau, đâu còn dám làm ph^ot ý nhau, làm khác ý ông b^on c^oa mình, ph^ong chi làm ng^oc ý b^on, th^o mà ông b^on kia l^oi là ng^oo i tham lam, cho đi t^ot c^o đ^o l^oy l^oi t^ot c^o. Nh^on thu^oc v^o ng^oo i b^on đó, là hi^on c^o đ^oi s^ong cho ng^oo i đó, c^o Giáo h^oi, n^ou có th^o! Nh^ong m^ot khi đã trót r^oi, không th^o rút ra đ^oc n^oa. Kinh nghi^om x^oa là th^o, nay v^on th^o. Nào m^ot quy^on l^oi, nào nguy c^o t^ong t^ong, nào sĩ di^on. Nay m^oi cái m^oi n^oi đ^ou thay đ^oi, ch^o con ng^oo i có tinh th^on ly khai, ch^ong Giáo h^oi thì v^on y nguyên. M^ot Đ^oc Giám M^oc nói v^o T^ong Đ^oi

Đißn cßa mình đang thao túng mßi vißc trong Giáo phßn mà vß đó đã là và nay vßn còn tinh thßn patriot, Toà Thánh đã bißt, dß lußn chßng đßi, mußn vß đó tß chßc. Đßc Giám Mßc nói: "Ông ßy tßt, giúp nhißu vißc, làm sao bßi chßc ông đßc c. Khi nào tôi chßt, tßc khßc ông ßy hßt quyßn". Biß đất làm sao! Truyßn thßt 100%! Nhßng ßn loßt mußn đßc ra mßt, phßi dán nhãn hißu "Đoàn Kßt". Các tác phßm mßt giá mßt phßn, bß nghi ngß. Nay đßi nhßn hißu "Xußt bßn cßa Toà Tßng Giám Mßc".

Đßc cha cay đßng kßt lußn:

"Lßnh tß đã vào ngß toßa rßi!" (trang 261-262)

Vßi tâm tình mßn đßo, yêu nß cß sâu xa, Đßc cha có cái nhìn cßnh gißc rßt sßm vß cßng sßn.

Là ngß ßi có mßt kißn thßc rßng rßi, uyßn bác, thêm vào lòng yêu mßn Giáo hßi và Dân tßc cách sâu xa, ngay tß nhßng ngày đßu gßi là Cách Mßng Tháng Tám khi cßng sßn còn mang danh hißu Vißt Minh, linh mßc Phaolô đã có mßt cái nhìn xuyên sußt vß chß nghĩa cßng sßn và nhßn vßt Nguyßn Ái Qußc nßp đßi tên Hß Chí Minh đßu nhßp chß nghĩa này vào Vißt Nam.

Trong Hßi Ký vßa Đßc Cha, ngß ßi ta đßc đßc cßnh ngß nhßn đßnh sßc bßn sau đây:

"Đßng cßng sßn Đông Dßng bißt ngß ßi Vißt Nam đßu sß cßng sßn, nßn ngay tß năm 1945, hß đã giß cách tß gißi tán, đß ßp Hßi Nghißn Cßu Chß Nghßa Mßc. Ông Hß Chí Minh còn khßn khéo làm thân vßi Đßc Cha Lê Hßu Tß, và mßi ra làm cß vßn... Đßu vßy, ngß ßi ta bißt ngày càng rß: ông là Nguyßn Ái Qußc, mßt ngß ßi trßm cßng sßn, phß trách khu Đông Nam Á. Lúc này chßa có đßng lao đßng hay cßng sßn gßi hßt, mà chß đßn thußn là Vißt Minh". (HK toàn tßp Phßn Hai – Giáo Hßi CGVN Trßc Cßn Bßo Thßi Đßi, trang 189-190)

Tißp theo, trong mßt đßn kß, ngßi vißt:

"... Có mßt cußn sách rßt nhß tìm đßc cß mßt hißu sách ß Nam Đßnh, trong đó tác giß đßt ra

m^ot s^o câu h^oi câu th^oa đ^o dân gian đ^o hi^ou v^o m^ot s^o v^on đ^o nh^o 'Dân ch^o là gì?' 'C^ong hoà là gì?', 'Đ^o qu^oc là gì?' v.v. Trong các câu h^oi th^oa, có m^ot câu: 'Không tin vua là con tr^oi, có đúng không?' - Th^oa: 'Tr^oi cũng không có, thì làm gì có con tr^oi'. L^oi tuyên b^o công khai và gián ti^op v^o tôn giáo có th^o. Còn trong th^oc t^o, ch^o nào cũng rêu rao "tôn tr^ong t^o do tín ng^ong". Trong chi^on tranh phá ho^oi (tiêu th^o kháng chi^on), ph^oi tôn tr^ong các n^oi th^o t^o. Th^o nh^ong ban đ^ou, c^o v^o phá hu^o các nhà xây kiên c^o đ^o đ^och kh^oi l^oi đ^ong đóng b^ot. M^ot s^o nhà th^o b^o thiêu hu^o, chôn mìn^o trong, nh^o Đ^ong Tr^oi, Vĩnh Đà... b^o thiêu hu^o ho^oc b^o đ^ot mìn^o đ^o đánh s^op. M^ot s^o nhà th^o nh^o K^o Đ^oi, Đ^ong Đ^oi b^o bom Pháp đánh s^op. Nh^ong v^o bom đ^on tàn phá nh^o th^o, ng^ong ta nghi có bàn tay Vi^ot Minh dính líu. Có th^o h^o đ^oa m^ot tin m^ot nào đó r^ong, n^oi n^oi kia có ch^oa vũ khí ho^oc có Vi^ot Minh hay b^o đ^oi đang đóng ^o đó. Th^o là Pháp đ^on đ^oi bom, ho^oc b^on ca nông vào n^oi đó" (Trang 190-191)

Trong H^oi Ký toàn t^op Ph^on Ba, ng^ong ta đ^oc đ^oc nh^ong giòng sau đây:

"Ch^o có đ^ong C^ong s^on Đông D^ong v^on ng^om ng^om ho^ot đ^ong, nay xu^ot đ^ou l^o di^on đ^oi danh hi^ou Vi^ot Minh. Vi^ot Minh là tên t^ot c^oa Vi^ot Nam Đ^oc L^op Đ^ong Minh H^oi, là m^ot tr^on nh^o h^o nói 'bao g^om m^oi đ^ong phái yêu n^oc, m^oc đích giành đ^oc l^op cho Vi^ot Nam '. Đ^ong C^ong s^on là linh h^on, là ch^o y^ou, là lãnh đ^oo c^oa m^ot tr^on. Sau này v^o l^o ch^o có hai đ^ong, đ^ong Xã h^oi, đ^ong Dân ch^o. Hai đ^ong này cũng ch^o là cách nói c^oa đ^ong C^ong s^on ch^o h^o v^on ph^oi r^om r^op theo đ^ong l^oi c^oa đ^ong C^ong s^on. Cu^oc g^oi là "cách m^ong" nay tr^o thành tên tu^oi ch^o nh^o cách tô son v^o ph^on sau này, mà cách tô ph^ot c^oa c^ong s^on thì có ti^ong". (HK toàn t^op Ph^on Ba – Cái Nhìn Đ^oi V^oi Vi^ot Minh & Ch^o Ngh^oa C^ong S^on. Trang 276)

"Cách M^ong Tháng Tám, ngày giành chính quy^on v^oa n^o ra đ^oc m^oy hôm, tôi th^oy Ban cho tôi xem t^o báo không nh^o tên là gì, ch^o trông rõ và ngày nay trong trí còn nh^o rõ dòng ch^o l^on: ^oy ban cách m^ong lâm th^oi do ông H^o Chí Minh c^om đ^ou. Ch^oa nghe th^oy tên ông H^o Chí Minh bao gi^o. Nghe cũng đ^o nh^o, đ^oc cũng kêu đ^oy.

Ban l^oi cho tôi bi^ot: đó là ông Nguy^on Ái Qu^oc. Tên ông này thì tôi bi^ot l^om. Tôi đã nghe nói v^o ông, cái tên ông nó cũng làm cho tôi vui: Ái Qu^oc! Cái tâm tình nung n^ou tu^oi tr^o kh^op n^oi kh^op th^oi. Th^o nh^ong tôi bi^ot ông là ng^ong i c^ong s^on s^ong ^o Nga. Tôi có đ^oc m^ot vài t^o tuyên b^o trong T^op chí Cahier b^ong ti^ong Pháp, vi^ot ^o n^oc Nga. Tôi ch^o nh^o đ^oi nh^ong tuyên b^o đó, có ký tên Nguy^on ái Qu^oc. Tôi e, e không dám nói, e s^o m^ot chút, vì nh^o th^o chính xác ông là ng^ong i c^ong s^on..." (Trang 279-280)

Nh^ong giòng k^o ti^op, tác gi^o vi^ot:

"Tôi cũng đã đọc cuốn Bàn Sọt (bản dịch cuốn Moscou sans voile), nhưng tôi hiểu sâu hơn về công sản khi tôi đọc cuốn Les dogmes du communisme (Nhưng tín đồ của chủ nghĩa công sản). Cuốn này tôi dịch ra tiếng Việt vào một kỳ nghỉ hè..."

(...)

Bầu khí chính trường lúc này thế nào? Nói đến hai chữ "Độc lập" người Việt Nam nào lại không phẫn khởi sau hàng trăm năm một nô lệ. Bạo là đảng phái, phong trào ái quốc nổi lên để giành độc lập, nhưng hậu quả của nó lại dẫn đến tan tành. Quốc Dân Đảng, rồi Đệ Nhất Việt Nam nay chỉ còn thoi thóp.... Họ là một đảng kỳ cựu, giàu chiến lược chiến thuật, nhưng quá công sản nâng đỡ, vì họ là một chi nhánh. Họ thay đổi hình dạng luôn luôn, nên họ dễ biến đổi và phát triển. Cái đảng lúc giúp họ mạnh lên, luôn luôn là núp dưới tình thế ái quốc. Lúc này mà nói đến công sản ra lãnh đạo, dân ta chắc không ai theo, trừ mấy người đã là công sản, nên họ đổi thành Việt Minh, vẽ nơ rãnh ma, vẽ khéo léo xoay chiều, luồn lách..." (Trang 280-281)

Cái nhìn sâu sắc của Đức Cha Phaolô về chính sách "tiêu thổ" & "cách ruộng đất"

* Tiêu thổ kháng chiến: Tiếp theo biên cương là "cuộc kháng chiến toàn quốc" nổ ra vào cuối năm 1946, Việt Minh phát động mạnh mẽ chiến dịch "tiêu thổ" mà ông Hồ gán cho ý nghĩa là phải tiêu nên chủ nghĩa "văn minh không nhà cửa" để cho thực dân Pháp khi tiến vào các thị trấn các làng mạc của ta không còn có nơi trú quân. Lúc bấy giờ hậu quả của dân đói khổ như thế và tin tức như thế. Vì vậy có những người quá hăng say, nhiệt thành với nghĩa vụ công dân đã đập phá nhà mình trước khi di tản. Nhưng tác giả Hồ ký đã sớm nhận ra ý đồ thâm sâu của những người công sản khi phát động rộng rãi chính sách gọi là "tiêu thổ kháng chiến". Theo Đức Cha Phaolô thì nó chỉ là một âm mưu khiêu khích để nổi dậy tiếp bước cuộc cách mạng đất sau này nhằm hoàn tất chủ trương "cào bằng", triệt hạ những thành phần tư sản mới nổi, để cho có nhà của, ruộng vườn để tiến lên cái gọi là xã hội chủ nghĩa, nói trắng ra là công sản.

Trong Hồi Ký ngài viết:

"Từ năm 1948, Nam Định lúc tôi về chỉ là một cảnh hoang tàn, do chính sách tiêu thổ kháng chiến của Việt Minh. Ở đâu cũng thấy, các thị xã, thành phố như Nam Định, nơi không có quân chiếm giữ thì các nhà cửa phá huỷ; các phố bên vệ đường cái quan cũng bị phá huỷ. Ở các làng, các xã, các nhà hai tầng, nhà lợp cũng bị đánh sập. Lý do, để quân đội Pháp khi

"Cuộc cách mạng để nó đi đúng quá, giữ nhiều người quá, đã làm hoen ố bề mặt công sản luôn tuyên bố vì nước, vì dân, vì đức lập, vì lợi bao là chính nghĩa xương." (HK toàn tập Phấn Ba – Cái Nhìn Đới Với Việt Minh & Chế Nghĩa CS. Trang 375)

Đ^oc Cha Phaolô kh^ong đ^onh, cũng nh^o m^oi đ^ong l^oi, chính sách khác, khi phát đ^ong cu^oc c^oi cách ru^ong đ^ot, đ^ong và nhà n^oc c^ong s^on hoàn toàn r^op khuôn nh^ong gì quan thà y c^oa h^o đã th^oc hi^on t^oi Liên Xô và Trung C^ong.

"... Ng^oi C^ong s^on Vi^ot Nam h^oc đ^oc kinh nghi^om c^oa các anh Liên Xô, Trung Qu^oc, nên công cu^oc đ^oc t^o ch^oc r^ot chu đáo c^on k^o, t^o lúc phát đ^ong đ^on hoàn thành"

Kinh nghi^om đó nh^o th^o nào? Theo trình thu^ot c^oa tác gi^o H^oi ký thì:

"Đ^ou h^ot là cái kh^ou hi^ou: 'Ng^oi c^oy có ru^ong' quá h^op tình h^op lý đi thôi. Cho đ^oc th^o, đem ru^ong đ^ot t^o tay nh^ong ng^oi có nhi^ou quá mà san s^o cho nh^ong ng^oi không có tí nào! Đó cũng là l^o công b^ong. Nh^ong làm sao đ^o vui lòng san s^o. Giáo H^oi có lu^ot công b^ong, xã h^oi đ^oa trên bác ái. C^ong s^on có ph^ong ch^om đ^ou tranh đ^oa trên căm thù. Làm th^o nào đ^o kh^oi d^oy căm thù, hay nói chung, đ^o thành cán b^o c^oi cách, là đ^oi c^oi cách?" (Trang 378)

Theo nh^on đ^onh b^ong nh^ong th^oc ch^ong c^oa Đ^oc Cha Phaolô thì đây là m^ot chính sách đ^oc chu^on b^o k^o l^ong v^oi nh^ong nhân s^o g^oi là "đ^oi c^oi cách" đ^oc đ^oo có bài b^on trong nh^ong tr^ong hu^on luy^on đ^oc xây d^ong ^o nhi^ou n^oi.

Đ^oc cha vi^ot:

"...Nh^ong tr^ong đ^oc xây d^ong đ^o đ^oo đ^oi c^oi cách. Tôi bi^ot m^ot tr^ong nh^o th^o ^o Ph^o Lý..... Ng^oi ta d^oy gì trong tr^ong? Tôi không rõ, t^ot c^o là bí m^ot. Nh^ong khi th^oy công vi^oc đ^oi c^oi cách làm, thì bi^ot h^o h^oc gì, đ^oc hu^on luy^on th^o nào?

V^oy đ^oi c^oi cách đã làm gì? Xin hãy đ^oc nh^ong giòng HK sau đây:

"... Vào phòng h^op, đ^oi đồng đ^oc tuyên b^o: 'Bà con nông dân đ^o cao c^onh giác, vì đ^och nó ng^oi ^o đ^ong sau ta...'. Ng^oi ng^oi sau run s^o...! M^ot lúc n^oa, đ^oi l^oi nói: 'Bà con c^onh giác, đ^och nó ng^oi ngay tr^oc m^ot ta'. Ng^oi tr^oc ng^oi sau đ^ou là đ^och c^o. Không còn bi^ot ch^on ch^o nào nên

ng^oi? S^o s^ot và s^o s^ot...!

Ai n^oy ng^oi yên ch^o, b^ot đ^ou cu^oc 'đ^ou t^o'. T^o cáo t^oi ác giai c^op bóc l^ot, đ^ou tranh đánh đ^o giai c^op bóc l^ot đó. M^oi ng^oi b^ot đ^ou cu^oc k^o kh^o, đ^o t^o cáo t^oi ác c^oa b^on đ^oa ch^o c^ong hào ác bá. Nh^ong t^oi ác đ^oc b^oa đ^ot ra nhi^ou h^on và n^ong n^o h^on s^o th^ot.

'...Tôi vay h^on ta m^oy bát g^oo, h^on ta b^ot tôi vi^ot văn t^o th^o b^ong m^ot sào ru^ong. Tôi không có gì tr^o, th^o là h^on ăn không sào ru^ong c^oa tôi. Và c^o m^oy l^on vay nh^o v^oy, r^oi không có gì tr^o, th^o là không còn m^ot m^ou đ^ot đ^o c^om dùi'.

'Tôi c^oy tô cho nó, ch^ong may tr^oi đ^o m^ot mùa, vì bão l^ot, nó c^o thu tô nh^o ch^ong có tai ho^o gì x^oy ra. Ch^ong có gì mà n^op, nó cho ng^oi đ^on tháo b^o c^oa, đ^o m^oy gian nhà tôi....'

'Tôi nghèo kh^o, đi làm thuê cho nhà nó, ăn đói, ăn khát, nó còn đánh đ^op, ti^on công không tr^o, nhà nó tìm cách đ^oi tôi đi đ^o qu^ot công....'

Và nhi^ou th^o t^oi khác, chung quy ch^o là t^oi tàn b^oo, bóc l^ot, đ^o trên nh^ong ng^oi b^o quy là đ^oa ch^o, hay ác ôn, c^ong hào ác bá. Có th^o là t^oi cá bi^ot nh^ong nay là t^oi chung. Ai là đ^oi t^ong thì đ^oc khoác cho nh^ong t^oi đó. Ng^oi nông dân th^ot thà ch^ot phác, m^oy ai nghĩ ra đ^oc cách t^o cáo, t^ot c^o đ^o đ^oc d^oy b^oo, đ^oc Đ^oi 'm^om' cho tr^oc.

Th^o r^oi đ^ou, đ^ou tranh v^oi đ^oa ch^o, thì ph^oi có khí th^o, ch^oa quen thì ph^oi t^op. Ch^oa có ai xu^ot hi^on đ^o mà đ^ou, thì có th^o dùng cái c^ot nhà thay th^o. Bà con và nh^ot là các ph^o n^o. Gi^o tay x^oa xói vào cái c^ot nhà: 'Mày đã c^op c^oa tao, mày đã đ^ot nhà tao, mày đã đánh đ^op tao th^ot tàn b^oo, tao khó nh^oc làm gi^ou cho mày, mà mày cho tao ăn đói ăn khát...'. T^ot c^o ph^oi đ^oc nhu^on nhu^on, t^o c^o ch^o đ^on l^oi nói, đ^o khi g^op 'ng^oi th^ot' không ng^ong ngừng ái ng^oi.

Đ^on n^oi mà m^ot ng^oi ph^o n^o đ^ong tu^oi, r^ot th^ong ng^oi cha già ch^o sẵn sóc h^ong ngày. Ch^o nói v^oi b^o: 'Ông có bi^ot tôi là ai không?'. Ng^oi cha ng^om ngui nhìn đ^oa con đ^ot ru^ot c^oa mình và nói:: 'Th^oa bà, con là ng^oi đ^o ra bà'. L^oi th^oa n^ong th^om th^ong, nh^ong ph^oi h^oi cái s^oc ma qu^o nào đó đã thúc đ^oy ng^oi con ch^ot v^on ng^oi b^o nh^o th^o? C^o đó mà lu^on ra nh^ong ng^oi kh^oi x^ong!" (Trang 381-382-382)

Theo nhận định của Đức Cha Phaolô thì không ai khác, chính ông Hô là người chịu trách nhiệm và kết quả kinh hoàng của cuộc cải cách ruộng đất tại miền Bắc mà Trường Chinh Đảng Xuân Khu chỉ là một thủ "con dê thế nạn". Ngài viết trong Hô i Ký như sau:

"Tuy là Tổng bí thư Đảng, là lý thuyết gia của Đảng, nhưng ít người biết đến tên tuổi ông, đến một mũi ông. Ông được trao cho là người thực hành kế hoạch cải cách ruộng đất, còn ông Hồ Chí Minh 'giữ cách mạng ngoài'. Kế hoạch đó cũng đến một đích phận nào, vì sau này tại tỉnh được trút trên đầu ông Trường Chinh, mà 'Bác Hồ' là 'nhân tố' chịu liên hệ chút ít. Nhưng làm sao mà che một tội ác của lũ nhân dân. Ông Hồ là lãnh tụ tối cao, mà ông Trường Chinh chỉ là tay chân, làm sao công việc long trọng lại đổ tội đó lại qua một tội ác lãnh tụ tối cao?..." (Trang 375-376)

Giữa lúc cuộc cải cách ruộng đất đang tiến vào giai đoạn kinh hoàng nhất thì nhà cầm quyền lên tiếng là có sai lầm và ra lệnh sửa sai. Sửa sai như thế nào? Vì nhận ra là sai lầm nên sửa sai hay chỉ là một thủ đòn phép quên thu của những người cộng sản? Sửa thế nào, chúng ta hãy đọc tiếp những chứng cứ của cố Giám Mục Phaolô Lê Đức Trọng:

"Lời bàn về sai lầm. Thời nghĩ làm gì có thể sai lầm được? Giữa số chỉ có mình Việt Nam làm cải cách ruộng đất, chưa có đâu làm, thì còn có thể nói đến sai lầm. Đảng này các bác thầy, các bác đàn anh đã làm, đã rút kinh nghiệm. Việt Nam chỉ việc tiếp thu. Người ta đã tính toán trước có những sai sót. Có thể nói, những sai sót này! Thà có gì tốt hơn mà người còn hơn đến sót một thủ ng. Học kinh nghiệm cho thấy là việc cải cách gây đau khổ hơn những chứng nào! Nên giữ cách, có vài sửa sai chứng vào đâu cũng, để phận nào làm người lòng dân." (Trang 408))

Đến một đoạn khác, tác giả Hô i Ký viết tiếp:

"Trong cuốn Biên Niên Sử có nói: 'Cuộc cải cách ruộng đất đã hoàn thành, mọi người nông dân có ruộng cấy'. Một cuộc cách mạng long trọng lại đổ tội, mà kết quả có thể thì cũng khiêm tốn. Đó chỉ là cái khiêm tốn giả tạo, số thực kết quả to lớn hơn vô cùng. Lẽ dĩ nhiên ruộng đất tay người đổ ra, không phải là việc dễ dàng. Phải có những bàn tay mạnh mẽ, đi tới tận bờ cõi của một chính thể tài chuyên chính... Lẽ dĩ nhiên ruộng đất đổ chia cho những người cấy, không phải là một tiêu chí của việc cải cách và chính việc cải cách cũng không phải là một tiêu chí của cách mạng. Lẽ dĩ nhiên ruộng đất chỉ là phương tiện để cải cách, chính việc cải cách cũng chỉ là phương tiện cho số thực trạng của giai cấp vô sản. Nói đúng ra cho số thực trạng của Đảng chuyên chính độc tài tiếp thu và chứng cứ."

... C^oi cách ru^ong đ^ot là m^ot cách quét s^och nh^ong đ^oa ch^o, nh^ong c^ong hào ác ôn, ác bá, nh^ong ng^oi có uy tín, nh^ong ng^oi có m^om m^ong đ^o v^on lên. T^ot c^o nh^ong gì mà cách m^ong cho là đ^oi ngh^och, là nguy hi^om trong hi^on t^oi và trong t^ong lai. Quét s^och, đ^o cho xã h^oi tr^o nên m^ot t^o gi^oy tr^on, đ^o Đ^ong mu^on v^o gì thì v^o, theo ý mình." (409-410-411)

Hóa ra t^ot c^o ch^o là m^ot t^on tu^ong, m^ot trò l^ong g^ot, đ^oi trá không t^on khoáng h^ou, ch^oa t^ong th^oy trong l^och s^o m^oy ngàn năm c^oa dân t^oc Vi^ot. Rút cu^oc, ng^oi nông dân Vi^ot Nam ch^o là m^ot đám n^on nhân ngâi th^o, kh^on kh^o b^o l^oi đ^ong, b^o xúi b^oy lao đ^ou vào nh^ong trò b^ot nhân man r^o c^oa nh^ong cu^oc đ^ou t^o đ^on t^oi nh^ong cu^oc tàn sát đ^om máu v^oi cái m^oi do đ^ong và nhà n^oc treo tr^oc m^ot là đ^oc chia chác tài s^on, ru^ong n^ong đ^o cu^oi cùng v^on tr^o v^oi c^onh kh^o rách áo ôm vì ph^oi th^oc hi^on kh^ou hi^ou "đoàn k^ot dân t^oc, t^on lên xã h^oi ch^o nghĩa" b^ong cách ph^oi trao n^op tr^o l^oi nh^ong m^onh đ^ot nh^o v^oa đ^oc chia chác đ^o tham gia "h^op tác xã"! Trong HK toàn t^op Ph^on III, đ^oc cha Phaolô vi^ot:

"Nông dân vô s^on làm gì mà bi^ot suy lu^on nh^o th^o? Ng^oi ta b^oo đánh thì đánh, đ^op phá thì đ^op phá. R^oi h^o m^on nguy^on v^oi m^onh b^ong ch^ong th^oc. H^o đ^oc làm ch^o m^oy sào ru^ong, đ^o r^oi ít lâu n^oa s^o r^oi nh^ong cái gh^o ch^o nhân. Bây gi^o h^o ch^oa bi^ot th^o đâu! T^om b^ong đ^oc trình b^oy m^ot cách r^ot l^ong l^oy kh^o 60 x 40 có ghi nh^ong ch^o l^on v^oi nét đ^o th^om: Gi^oy ch^ong nh^on quy^on s^o h^ou ru^ong đ^ot' là h^o h^o. Nh^ong còn ph^oi gi^o cái thành qu^o đó b^ong 't^ong c^ong đoàn k^ot', r^oi 'n^ong cao c^onh gi^oc'. N^ong cao cho đ^on lúc ru^ong đ^ot đ^oc đ^om đi d^ong, còn l^oi m^onh b^ong...

...Sau cu^oc đ^ou tranh m^ot m^oi, đ^oc th^ong b^ong m^ot t^o gi^oy có ghi: 'Gi^oy ch^ong nh^on quy^on s^o h^ou ru^ong đ^ot' là h^o h^o. Nh^ong còn ph^oi gi^o cái thành qu^o đó b^ong 't^ong c^ong đoàn k^ot', r^oi 'n^ong cao c^onh gi^oc'. N^ong cao cho đ^on lúc ru^ong đ^ot đ^oc đ^om đi d^ong, còn l^oi m^onh b^ong...

...M^oy sào ru^ong r^oi s^o đ^oa vào h^op tác xã đ^o ông ch^o l^oi đi c^oy thuê...

...Cái b^ou tr^oi phát quang, cái m^ot đ^ot ph^ong lì lì. Mu^on đ^ong lên cái gì thì đ^ong, v^oi cái tính tàn kh^oc, tính quá khích, đã t^oo nên b^ou tr^oi quang, và cái m^ot b^ong cái tính tình man r^o đó đã in sâu trong lòng, không bi^ot ph^oi bao nhiêu th^o h^o m^oi xoá n^oi ch^ong?" (Trang 413-414-419-420)

Vài giòng k^ot lu^on

Trên đây là nh^{ng} nét ch^m phá gⁿ l^c qua nh^{ng} ch^{ng} t^s ng đ^{ng} c^a Đ^c Cha Phaolô Lê Đ^c Tr^c ng, c^đ Giám M^c c ph^{tá} t^{ng} giáo phⁿ Hànⁱ, dàn trⁱ trên nh^{ng} trang Hⁱ Ký c^a ngài. Đ^y là nh^{ng} giọng ch^đ c vi^t ra vⁱ t^c tâm huy^t c^a:

* M^t ngⁱ i m^c t^{nhân} lành đã hiⁿ trⁿ đⁱ mình cho ni^m tin Kitô giáo.

* M^t ngⁱ i công dân g^{ng} m^u luôn h^t lòng vⁱ tiⁿ đ^{qu} c gia, dân t^c.

Sau 92 năm tⁱ th^{, ngày 07-9-2009 c^đ Giám Mc Phaolô đã đ^c Thiên Chúa gⁱ v^{. Tiⁿ nhân Vi^t Nam có câu: "c^p ch^t đ^{da}; ngⁱ i ta ch^t đ^{ti} ng". Thân xác Đ^c Cha đã an ngh^đ i lòng đ^t. Nh^{ng} nh^{ng} ch^{ng} t^{c^a ngài vⁿ còn vang đ^{ng} trong lòng mⁱ ngⁱ i chúng ta. M^t câu hⁱ i lⁿ đ^c đ^t ra: li^u nh^{ng} ch^{ng} t^y có t^o nên đ^c nh^{ng} âm vang nào đⁱ vⁱ nh^{ng} thành phⁿ có trách nhi^m léo lái con thuyⁿ GHCG trên đ^t n^c Vi^t Nam khⁿ khó hôm nay?}}}

B^t ch^c cách nói c^a Jim Mulligan v^{c^đ Giáo Hoàng Gioan Phaolô Đ^{Nh ^{khi ông hay tin ngài t^{gi} cu^c đⁱ, chúng ta có th ^{nói vⁱ c^đ Giám Mc Phaolô Lê Đ^c Tr^c ng:}}}}

Đ^c Cha đã đ^y cho chúng tôi bi^t s^{ng} nh ^{th ^{nào. Đ^c Cha đã đ^y cho chúng tôi bi^t can đ^m đ^{ng} đ^u vⁱ s ^{đ ^{ra sao. Và hôm nay, sau khi đã nh^m m^t xuôi tay, Đ^c Cha vⁿ còn ti^p t^c đ^y chúng tôi bi^t s^{ng} và bi^t ch^t cho lý t^{ng} làm ngⁱ i, cho ni^m tin, cho công b^{ng} và l^{ph} i, qua cách s^{ng} làm ch^{ng} cho đⁱ, cho đ^o.}}}}

Nam California, nh^{ng ngày đ^u tháng 11, 2009, tháng kính nh ^{các Linh hⁿ, cách riêng, nh^{v ^{Đ^c c^đ Giám Mc Phaolô.}}}}

* Ngay sau Thánh L^{an} táng Đ^c Cha Phaolô Lê Đ^c Tr^c ng, nguyên GM Ph^{tá} T^{ng} giáo phⁿ Hànⁱ, m^t s^{anh} em trí th^c CG trong n^c đã chuyⁿ cho nhóm ch^{tr} ng nguy^t san Diⁿ Đ^{án} Giáo Dân nⁱ dung c^{ba} t^p Hⁱ Ký c^a ngài. Nh ^{th ^{cuⁿ Hⁱ Ký toàn t^p mang tiêu đ ^{chung "Ch^{ng} T^C a Mt Giám M^c" đã đ^c g^p rút th^c hiⁿ đ^k p gⁱ i tⁱ đ^c gi^h i ngoⁱ i đ^p l^{Giáng Sinh 2009. Đây cũng là thⁱ gian c^{hành} L^{Gi} Bách Nh^t c^đ Giám}}}}

M c Phaolô.